

vecka 8

21

februari

Dagens namn

Hilding

Hilding är ett fornnordiskt namn som kommer av ordet hildr som betyder strid. Efter att länge ha varit ur bruk började namnet åter användas under första halvan av 1800-talet. Möjligen som en effekt av Esaias Tegnér's nationalistiska diktepos Frithiofs saga, där Hilding är fosterfar till hjälten Frithiof. I dag finns cirka 6 100 som heter Hilding, av dessa har omkring 1 000 det som tilltalsnamn.

Citatet

Skådespeleri är konsten att få folk att låta bli att hosta.

Sir Ralph Richardson

Det hände då

För 20 år sedan, 1986, hade Suzanne Ostens absurda komedi Bröderna Mozart premiär. Den fick mycket uppmärksamhet och blev guldbaggebelönad.

För 65 år sedan, 1941, avled insulinets upptäckare, den kanadensiske fysiologen Frederick G Banting i en flygolycka. Han hade tillsammans med forskarkollegan Charles Best 20 år tidigare upptäckt det livsnödvändiga hormonet insulin. Därmed blev diabetes, sockersjuka, inte längre en omedelbart livshotande sjukdom. Banting fick Nobelpriset i fysik 1923 tillsammans med John Macleod, som fick priset eftersom forskningarna genomförts i hans laboratorium vid universitetet i Toronto. Däremot belönades inte Best. Banting delade dock självant sitt pris med Best.
Frederick G Banting var född 1891.

För 145 år sedan, 1861, avled Lars Levi Laestadius, präst, väckelseledare, författare och botanist. I mitten av 1800-talet inledde han en omfattande predikotverksamhet i nordligaste Norrland som satte igång en stor väckelse, kallad laestadianism efter honom.

Foto: Terje W Fredh

Ett liv till sjöss. Vackraste platsen jag sett var inloppet till Rio de Janeiro, säger Helge Alfredsson med långt förflutet på makrillsaltning, islandsfiske och handelsflotta.

Han började som kockjungman

– Ombord åt vi havregrynsgröt från midsommar till i slutet av oktober. Sedan dess har jag aldrig tyckt om gröt, säger Helge Alfredsson från Hunnebostrand. Gröten åt han 1937 när han var ombord i kuttern Berny som köpte makrill i skotska farvatten.

Helge är uppväxt på Väjern. När han var 14 år var fortsättningskolan slut och Helge ville till sjöss. I Hunnebostrand låg kuttern National och Helge blev kockjungman, en syssla som var ingången till sjömansjobbet. Han fick laga mat och mellan detta stå till rors, underhålla kuttern och vara med vid lastning och lossning.

– Vi färdades i Danmark och Norge, minns Helge. Skepparen var en hyggelig man och jag trivdes gott, så bra att jag var kvar där i 13 månader.

Nästa båt hette Berny från Hunnebostrand med Konrad Bernst som ägare och skeppare. Våren 1937 fraktade Berny men det fanns enligt Konrad bättre möjligheter att tjäna pengar på makrillsaltning i skotska farvatten. Skottarna använde inte makrillen – den kastades i sjön eller ruttade bort. Men svenskarna visste att det i Norge fanns exportörer som köpt saltat makrill för export till USA.

Sprit sänkte pris

– Vi kom upp till Shetland och hade Castle Bay och Stornaway som bas. Vi låg i hamn när det var dåligt väder och när vi väntade på

PORTRÄTTET

Helge Alfredsson

Bor: Torsgatan, Hunnebostrand.
Ålder: 83 år.
Familj: Barn, barnbarn.
Uppväxt: Väjern.
Arbete: Matros i handelsflotta och under kriget på Röda kors- och lejdarting och som byggnadsarbetare i Hunnebostrand.
Vackraste platsen: Rio de Janeiro.
Bästa länder: Brasilien och Argentina.

makrill. Tidigt på morgonen gick vi ut ur hamn för att möta de stora skotska båtarna och vi signalerade till dem att vi ville köpa makrill, berättar Helge.

– Skottarna kom upp jämsides och det lämpades över korgar med färsk makrill. Konrad hade med sig en hel del pengar hemifrån för att köpa makrill. Trots spritansönering i Sverige hade Konrad också med sig ett anseeligt förråd med sprit. Priset blev bättre om skottarna först fick en flaska kron- eller jägarbrännvin.
– Ibland behövde också tulltjänstemannen en flaska, det verkade vara praxis där uppe.

Med livet i behåll

Havregrynsgröt var den enda frukostmaten som fanns och i övrigt blev det mest kött och stekt fisk samt saltat makrill. Några tunnor med saltat fläsk och kött fanns också, men för att kunna ätas fördrades blötläggning.

– Skeppsskorporna var otroligt hårda men de mjuknade när vi doppade dem i kaffet.

– Vi gick ut vid midsommar och kom tillbaka 27 oktober. 60 kronor blev förtjänsten den

perioden och det blev ingen mer makrillresa för Helge.

Nästa båt för Helge var kuttern Livingstone från Väjern. Skepparen hette Johan Olsson och den tredje besättningsmannen var skepparens son Nore. Hösten 1940 var Helge med Livingstone men mönstrade av i slutet av oktober. Kort därefter förläste Livingstone och skepparen och hans son omkom.

Helge minns det hemska mer än väl.

– Båten hade lastat sand i Ystad till Moss. Den 10 november på kvällen hade kuttern passerat Strutens fyr vid Sösterne. Snart stod det klart att en del fyrrar i Oslofjorden var släckta. Vinden ökade och det blev snötjocka. På natten gick kuttern på grundet Drillene, sydväst om Fuglehuk där den förläste. När det ljusnade upptäckte förbipasserande masttopparna på kuttern.

– Johan Olsson hittades aldrig medan Nore återfanns i hjälfrusen på ett skär. Bredvid honom låg hans pipa och en tobakspung. Min rädning var att jag mönstrade av Livingstone.

Helge ville fortsätta på sjön och mönstrade 1944 på m/s Boolong-

na som sattes i trafik för Internationella Röda korset. Fartyget gick till Montreal där man lastade vete till det av tyskarna plundrade Grekland.

Fasade männvred

– Jag har seglat på många varma bredgrader och aldrig haft ont av värmen, säger Helge.

Sommaren 1944 i Grekland slog dock alla värerekord. Det var omöjligt att vara i hytterna som på den tiden saknade luftkonditionering. Inte heller gick det att ligga på akterhusets tak. De äldre ombord så då att man kunde drabbas av så kallat männvred. De hävdade att om man tittade för mycket på månen så kunde man skada nacken. Det var naturligtvis ett skämt från de gamla saltingarna ombord.

1944 och 1945 fortsatte med lejdresor, det var båtarna som hade fri lejd att gå igenom minfältet för att få hem råvaror till Sverige. Helge hade alltid haft en önskan att få se Australien men han kom aldrig dit. Båtarna gick däremot till Shanghai i Kina, Kalifornien, Fjärnan Östern, Sydamerika, USA och västindiska övärlden.

Trots sjötid under krigsåren undgick inte Helge militärtjänst. Jagaren Magne i Östersjön och Odin, en gammal bevakningsbåt i Bohuslän var hans båtar. Sedan fick han jobb som byggnadsarbetare hos Johan A Larsson trä i Hunnebostrand och det jobbet räckte till pensionen.

Terje W Fredh

0522-992 25